

Inkopen pensioenuitkering uit beschikbare premiereregeling: alleen verzekeraars of ook banken?

Het nieuwe pensioenstelsel wil onder andere meer maatwerk en ruimte bieden voor individuele keuzes alsmede een betere aansluiting tussen pensioenopbouw in de tweede en derde pijler. Dat staat echter haaks op het uitgangspunt dat elk pensioen in de tweede pijler tot een levenslange pensioenuitkering moet leiden. Dat betekent namelijk dat de deelnemer die een gegarandeerde pensioenuitkering wil inkopen met kapitaal dat is opgebouwd via een individuele beschikbare premiereregeling (IBP) alleen kan kiezen voor een verzekerde oplossing. Weliswaar bestaat sinds de invoering van de Wet verbeterde premiereregeling de mogelijkheid om na pensionering door te beleggen, maar het variabele pensioen is geen gemakkelijk product dat past bij de risicohouding van grote groepen deelnemers.

Over het algemeen is banksparen in de derde pijler te verkiezen boven een verzekerde oplossing. Zo wijst Moneywise er eind 2013 al op dat banksparen in de derde pijler veel betere resultaten oplevert dan een verzekerde oplossing¹. Ruim 7 jaar later blijkt dat dit niet alleen geldt voor de derde pijler maar ook voor de tweede pijler. Dit pleit ervoor om de IBP deelnemer ook de mogelijkheid te bieden voor een gegarandeerde pensioenuitkering voor bepaalde tijd.

Algemeen bekend is dat de afgelopen jaren de pensioenuitkering die bij verzekeraars kan worden ingekocht op basis van een IBP, teleurstellend is. Zo constateert de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening van het KIFID in een aantal recente uitspraken² dat: ***“Teleurstelling over het resultaat van beschikbare premiereregelingen en de hoogte van het daarmee uiteindelijk aan te kopen jaarlijks pensioen komt in de huidige tijd meer voor en is daarmee tot op zekere hoogte ook een breder maatschappelijk probleem.”*** De Geschillencommissie wijst als belangrijkste oorzaken voor de teleurstelling op de lage rente en de hogere levensverwachting. Er is echter nog een derde reden. De gedwongen winkelnering bij de verzekeraars en het beperkt aantal verzekeraars in de Nederlandse markt heeft tot gevolg dat de kosten hoog zijn en de inkoop van een levenslang pensioen duur is. Aan de hand van onderstaand voorbeeld zal dit worden geïllustreerd.

Man en vrouw zijn beiden geboren op 1 maart 1956. De resterende levensverwachting volgens het CBS in 2019 is 19,2 jaar voor de man en 21,7 jaar voor de vrouw. Het Actuarieel Genootschap hanteert in zijn meest recente prognosestafels van oktober 2020 een hogere resterende levensverwachting van 20,0 respectievelijk 22,9 jaren. Het paar heeft op 1 maart 2021 een opgebouwd kapitaal van €250.000³.

¹ <https://weblog.moneywise.nl/lijfrente/moneywise-lijfrente-onderzoek-2013-banksparen-levert-in-alle-gevallen-meer-op/>

² Zie bijvoorbeeld KIFID Uitspraak Geschillencommissie Financiële Dienstverlening nr. 2020-822 onder 4.9

³ In dit voorbeeld wordt ervan uitgegaan dat de deelnemer een partner heeft. Na overlijden van de deelnemer ontvangt diens partner in de verzekerde oplossing een nabestaandenpensioen van 70% van het ouderdomspensioen.

Hiervoor kunnen zij per 1 maart 2021 de volgende levenslange, gegarandeerde pensioenuitkering⁴ inkopen:

Opgebouwd kapitaal	Verzekeraar	Uitkering per maand ⁵
250,000	Aegon	761
250,000	Zwitserleven	759
250,000	Allianz	759
250,000	Gemiddeld	760

Als de man inderdaad na 20 jaar overlijdt en zijn vrouw overleeft hem de verwachte 2,9 jaar, dan is de totale uitkering die het paar mag verwachten als volgt:

Opgebouwd kapitaal	Verzekeraar	Totale uitkering na 22,9 jaar	% ⁶
250,000	Aegon	201,130	80.5%
250,000	Zwitserleven	200,649	80.3%
250,000	Allianz	200,591	80.2%
250,000	Gemiddeld	200,790	80.3%

Naar verwachting krijgt het paar dus slechts 80% van het ingelegde kapitaal uitgekeerd. Van enig rendement op het ingelegde kapitaal is al helemaal geen sprake.

Stel dat het paar niet gedwongen zou zijn om een levenslang pensioen bij een verzekeraar in te kopen, maar kan kiezen voor een uitkering via banksparen van bijvoorbeeld 23 jaar. Dan zien de bedragen⁷ er als volgt uit:

Opgebouwd kapitaal	Bank	Uitkering per maand	Totale uitkering na 23 jaar ⁸	%
250,000	BrandNewDay	1,008	278,277	111.3%
250,000	Aegon	997	275,222	110.1%
250,000	Centraal Beheer	997	275,222	110.1%
250,000	Gemiddeld	1,001	276,240	110.5%

De gemiddelde uitkering via banksparen is bijna 32% hoger dan de levenslange uitkering via een verzekeraar terwijl de jaren waarover naar verwachting wordt uitgekeerd dezelfde is.

⁴ Bron: Moneywise

⁵ Alle genoemde bedragen zijn bruto bedragen

⁶ Het percentage van het opgebouwde kapitaal dat het paar naar (levens)verwachting krijgt uitgekeerd.

⁷ Bron: Moneywise

⁸ Banksparen heeft als bijkomend voordeel dat de totale uitkering vaststaat. Bij overlijden van de deelnemer gaat 100% van de uitkering over naar de partner en daarna eventueel naar de erfgenamen.

Men kan de vraag ook anders stellen. Hoe lang moet het paar leven voordat het levenslange pensioen bij de verzekeraar hen meer oplevert dan de pensioenuitkering via banksparen? Waar ligt het omslagpunt uitgaande van een maandelijks pensioen van ongeveer €760⁹?

Volgens Moneywise kan via banksparen per 1 maart 2021 met looptijden van 30 jaar en langer een rendement van 0,95% bij BrandNewDay, en 0,90% bij Aegon en Centraal Beheer worden verkregen, gemiddeld dus 0,9167%. Bij deze rente, een kapitaal van €250.000 en een uitkering van €761 per maand, bedraagt de looptijd 31,6 jaar. Met andere woorden: het paar (of in dit voorbeeld de man) moet 65 jaar plus 31,6 jaar is 96,6 jaar oud worden wil het levenslange pensioen via de verzekeraar dezelfde totale uitkering opleveren als de pensioenuitkering voor bepaalde tijd via banksparen.

Het levenslange pensioen komt er nog slechter af als de man eerder overlijdt. Stel dat de man zoals verwacht na 20 jaar overlijdt, waarna de vrouw nog 70% ontvangt van het levenslange pensioen, dan moet de vrouw hem nog tenminste 16,5 jaar overleven wil de totale uitkering voor het levenslange pensioen hoger uitkomen dan de totale uitkering via 31,6 jaar banksparen. Dus pas nadat zij ouder dan 101,5 jaar is geworden, is zij beter af met een levenslang pensioen bij de verzekeraar. Geen onmogelijk scenario, maar niet direct een realistisch scenario.

De inkoop van een levenslang pensioen bij een verzekeraar is bijzonder duur en voor de consument zeer ongunstig. Het KIFID stelt terecht dat “De hogere levensverwachting en de al langere tijd aanhoudende (zeer) lage rente hebben nu, bij de aankoop van het levenslang jaarlijks ouderdompensioen, een negatieve invloed op de hoogte van de uiteindelijke uitkeringen. De Commissie kan niet om deze economische werkelijkheid heen.”

Niet alleen de huidige lage rente en de hogere levensverwachting zijn hier debet aan. De gedwongen winkelnering en het gebrek aan concurrentie pakken eveneens zeer nadelig uit voor de consument. Dat blijkt onder andere uit de onrealistische levensverwachtingen die verzekeraars blijkbaar hanteren zoals uit de voorbeelden naar voren komt. Helaas zijn verzekeraars niet bereid om te zeggen welke tariefgrondslagen en actuariële berekeningen zij hanteren en volgens het KIFID zijn ze hiertoe ook niet verplicht¹⁰.

⁹ Zie de eerste tabel op de vorige pagina.

¹⁰ Zie bijvoorbeeld KIFID 2020 laatste zin onder 3.3: “Verzekeraar is niet gehouden om de actuariële berekeningen van de verzekeringen beschikbaar te stellen aan consumenten. Deze berekeningen raken het bedrijfsmodel van Verzekeraar en worden om die reden niet openbaar gemaakt.”

Verder is de kostenstructuur van de verzekeraars nog steeds ondoorzichtig. Weliswaar is men verplicht deze mee te delen, maar het lijkt erop dat de ene verzekeraar dit expliciteert terwijl de andere verzekeraar dit blijkbaar in zijn actuariële berekeningen verdisconteert. Zo kent Aegon de volgende kosten:

1. Instapkosten €2.500;
2. Administratiekosten: €38 per jaar waarbij men uitgaat van het verwachte aantal uitkeringsjaren; er wordt echter niet meegedeeld hoeveel jaren Aegon verwacht uit te keren.
3. Garantieopslag van 3,8% van het opgebouwde kapitaal;
4. Renterisico-opslag van 0,95% van het opgebouwde kapitaal.

Uitgaande van een opgebouwd kapitaal van €250.000 en een verwacht aantal uitkeringsjaren van ongeveer 28, bedragen de kosten bij Aegon €15.439.

Allianz brengt €275 euro aan poliskosten en €65 euro per jaar voor het verwachte aantal uitkeringsjaren. In het gegeven voorbeeld dus €2.095. Desalniettemin is de uitkering bij Allianz €2 euro lager per maand dan bij Aegon. De lagere kosten bij Allianz komen niet tot uitdrukking in een hogere uitkering maar verdwijnen in de actuariële berekeningen die Allianz niet hoeft te openbaren omdat zij het bedrijfsmodel raken.

Uit het onderzoek van Moneywise eind 2013¹¹ bleek al dat een lijfrente uitkering in de derde pijler via een bankspaarrekening in alle gevallen meer oplevert dan de uitkering via een verzekeraar¹². Uit voorgaande analyse blijkt hetzelfde voor de inkoop van een pensioenuitkering bij verzekeraars op basis van een individuele beschikbare premieregeling in de tweede pijler. In het huidige stelsel heeft de deelnemer geen keuze en de gedwongen winkelnering bij slechts een zeer beperkt aantal aanbieders heeft tot gevolg dat de inkoop van een levenslang pensioen op basis van een IBP bij een verzekeraar een ondoorzichtig, duur en onaantrekkelijke product is. Het nieuwe pensioenstelsel heeft tot doel om meer maatwerk en ruimte voor individuele keuzes te bieden en een betere aansluiting tussen pensioenopbouw in de tweede en derde pijler. Gedwongen winkelnering in de tweede pijler bij IBP past daar niet bij. Het variabele pensioen is een welkome aanvulling maar is ook geen gemakkelijk product dat past bij de risicohouding van grote groepen deelnemers. Banksparen in de tweede pijler voorziet in de behoefte aan een gegarandeerde uitkering die voor de meeste deelnemers veel beter aansluit bij hun risicohouding.

¹¹ <https://weblog.moneywise.nl/lijfrente/moneywise-lijfrente-onderzoek-2013-banksparen-levert-in-alle-gevallen-meer-op/>

¹² Banksparen heeft verder nog als voordeel dat gebruik kan worden gemaakt van het depositogarantiestelsel. Gelet op de recente deconfiture van Conservatrix is dit voordeel niet te verwaarlozen.